

«Viss ģeniālais ir vienkāršs» jeb kā veicināt skolēnu un pedagogu medijpratību vienlaicīgi

Emīls Rotgalvis

Medijpratības projektu koordinators

LNB Bibliotēku attīstības centrs

21.04.2022.

Kas tad ir medijpratība?

Noder oficiālas definīcijas

Mediju UN informācijas pratība (MIL) – «...zināšanu, attieksmju, kompetenču un prakšu kopums, kas ļauj efektīvi iegūt, analizēt, kritiski izvērtēt, interpretēt, izmantot, radīt un izplatīt informāciju un mediju saturu ar jau esošiem līdzekļiem radošā, likumiskā un ētiskā veidā. Tā ir būtiska daļa no tā sauktajām «21. gadsimta prasmēm» jeb starpnozaru kompetencēm.»

<https://iite.unesco.org/mil/>

Medijpratība NAV (virspusēji):

- ▶ Darbs ar tehniku vai datorprogrammām;
 - ▶ Literatūras reģistrēšana;
 - ▶ Vizuālu materiālu radīšana;
 - ▶ Kvantitatīvu datu apstrāde (piemēram, ievadīšana žurnālā), dokumentu noformēšana;
 - ▶ Ikdienas sarunas.
-
- ▶ Tomēr arī «-pratības» ir dažādas (datu, digitālā, filmu, finanšu utt.)

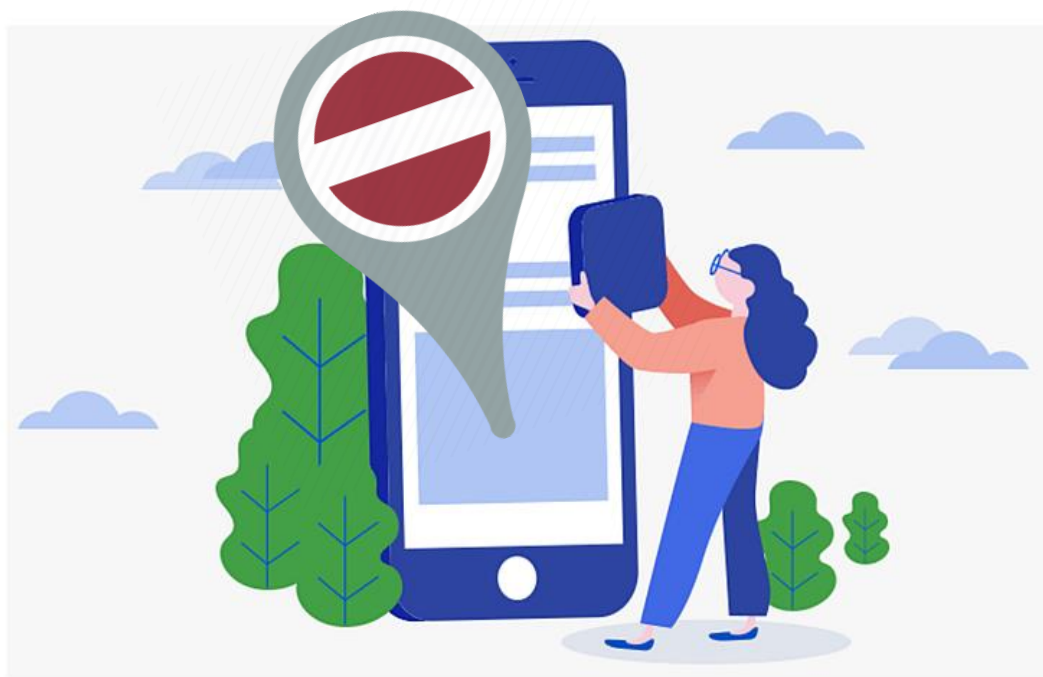
Medijpratība IR:

- ▶ Zinū un informatīva satura vērtēšana – ko un kāpēc patērējam mūsu ierīcēs;
 - ▶ Literatūras analizēšana (fakti, vēstījums, propaganda);
 - ▶ Vizuālu materiālu un informācijas pārdomāta uztvere;
 - ▶ Datu sekmīga interpretācija;
 - ▶ Arī sarunas vēstījuma «nolasīšana».
-
- ▶ Tomēr vienlaikus tā **NAV** viena pareizā viedokļa vai medija definēšana!

Kāpēc tas ir svarīgi?

- ▶ Esam ne tikai satura patērētāji, bet arī radītāji.
- *Vai reizē arī produkti?*
- ▶ Misinformācija, dezinformācija, propaganda;
- ▶ 21. gadsimta prasme;
- ▶ Informēta sabiedrība=augstāks dzīves līmenis;
- ▶ Neiecietības mazināšana, sociālu problēmu risinājums. Tomēr NE viens «plāksteris» visām problēmām.

Medijpratība Latvijā:

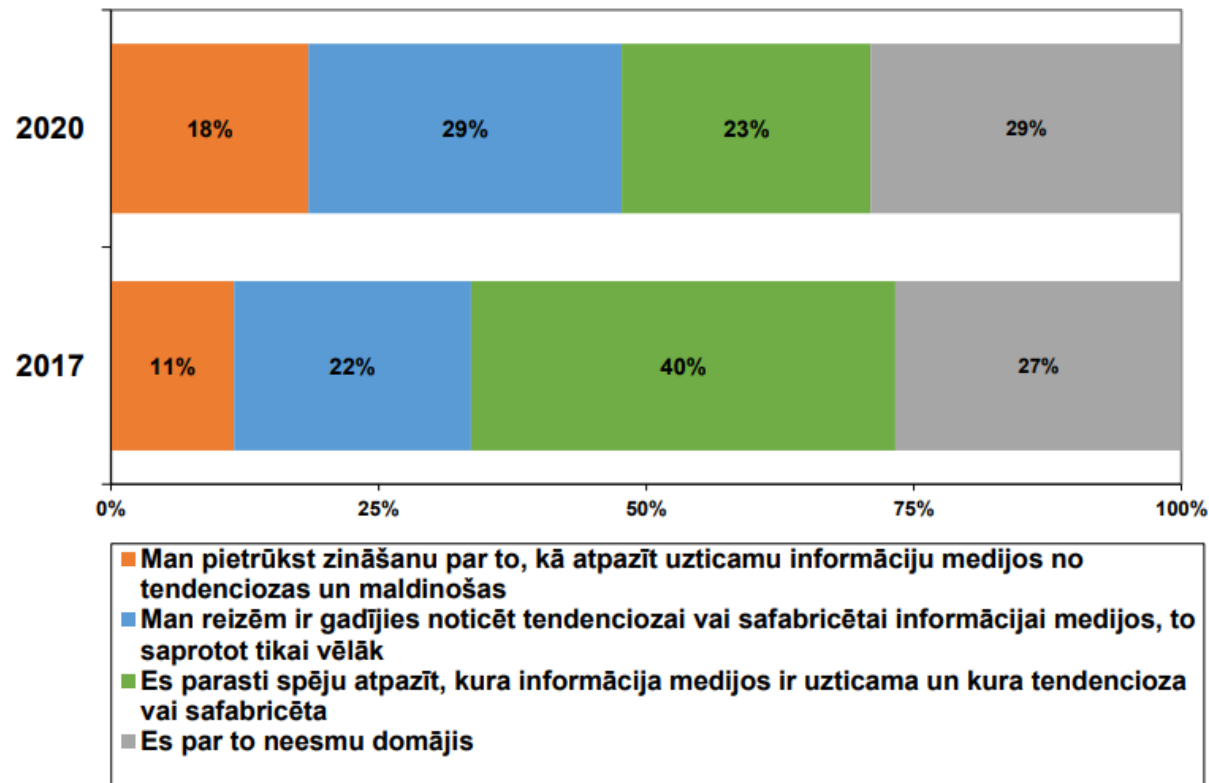

Medijpratība Latvijā (1):

- ▶ Dienaskārtības jautājums pēdējos 6 gadus (ietekmēja Brexit, ASV prezidenta vēlēšana, Kremļa politika);
- ▶ Aptaujas un pētījumi;
- ▶ Speciālisti un viedokļu līderi medijpratības jomā – mediju jomas profesionāļi, kā arī akadēmiķi un pētnieki;
- ▶ Vietējās organizācijas: Kultūras ministrija, NEPLP, universitātes, LNB, Drossinternets.lv, jaunatnes organizācijas;
- ▶ Ārvalstu/starptautiskās organizācijas Latvijā: Starptautiskās Pētniecības un apmaiņas pārvalde (IREX), Ziemeļvalstu Ministru padomes birojs Latvijā, UNESCO Latvija, «eTwinning» u.c.

Medijpratība Latvijā (2):

Runājot par Jūsu pieredzi mediju izmantošanā, vai Jums ir viegli atpazīt uzticamu informāciju medijos no manipulatīvas (safabricētas, maldinošas)?
(Bāze = visi aptaujas dalībnieki; N=1001)

<https://www.km.gov.lv/lv/media/11921/download>

Medijpratība Latvijā (3):

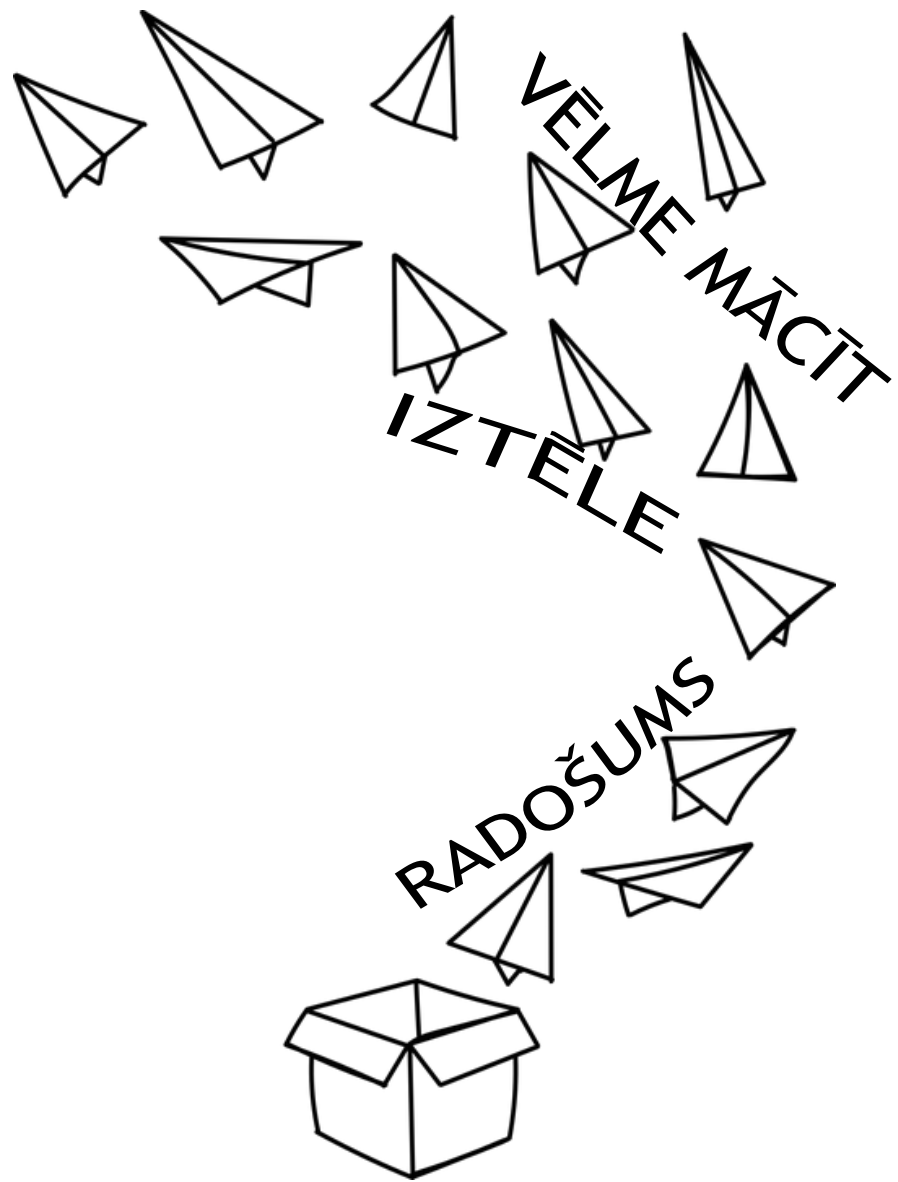
- ▶ Pasākumi: LNB semināri, mācības, KM kampaņas, Digitālo prasmju nedēļa (marta beigas), medijpratības nedēļa (24.–31. oktobris), citas norises un pastāvīgi projekti;
- ▶ Darbs pie vienotas pieejas, vienota resursu krājuma notiek;
- ▶ Mediju politikas pamatnostādnes – medijpratības virzītājspēks.

The screenshot shows the website of the Latvian National Library (LNB). At the top, there is a logo and the text "LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA". To the right, there are language options "LV / EN", a search bar with "MEKLĒT", and social media icons. Below the header is a navigation menu with items: AKTUĀLI, BIBLIOTĒKA, PAKALPOJUMI, RESURSI, GRĀMATA LATVIJĀ, DARBA LAIKI, KONTAKTI, KATALOGS, and MEKLĒ AR PRIMO. A red arrow points to the "PAKALPOJUMI" menu item. On the left side, there is a sidebar menu with "Aktualitātes" highlighted by a red arrow. The main content area displays a news article titled "SEMINĀRA 'DROŠĪBA, MEDIJPRATĪBA UN EMOCIONĀLĀ INTELIĒNCE KRĪZES SITUĀCIJĀS' IERAKSTS UN RESURSU KOPSAVILKUMS" dated 05/04/2022. The article text mentions a seminar held on March 22, 2022, on the Zoom platform, organized by the LNB and supported by the Ministry of Culture and the Ministry of Defense.

Kas vajadzīgs, lai mācītu medijpratību citiem?

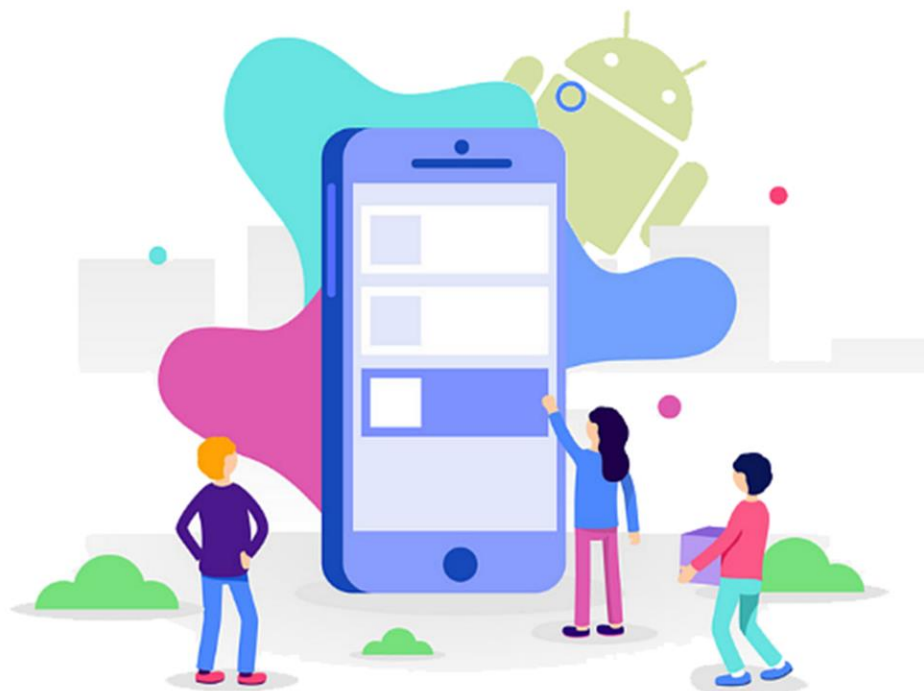

VĚLME MĀCĪT

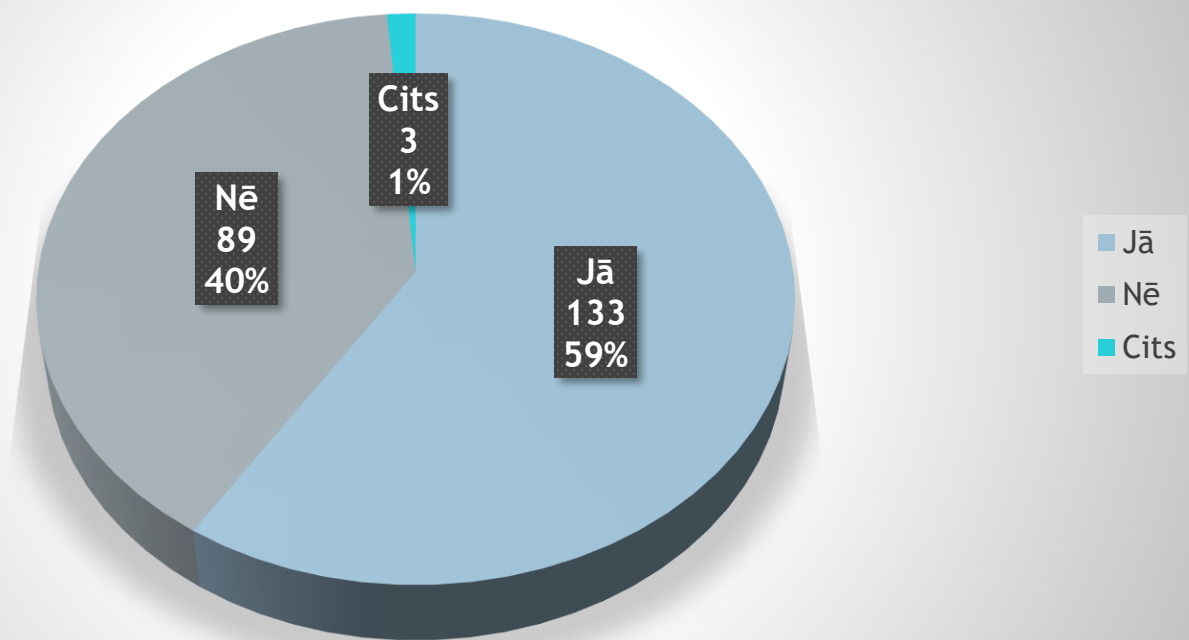
IZTĒLE

RADOŠUMS

Skolu pieredze (Skolu bibliotēku aptaujas)

Vai Jūs esat piedalījusies/-ies kādā no LNB BAC organizētajām medijpratības nodarbībām/mācībām/semināriem?

Biežākās atbildes

- ▶ **Kā iegūtās zināšanas medijpratībā esat izmantojusi/-is darbā ar skolēniem un pedagogiem?**
 - ▶ Par medijpratību runāju ar skolēniem un skolotājiem (74/177)
- ▶ **Medijpratības aktivitātes skolu bibliotēkā (skolēniem) (miniet konkrētus piemērus, konkrētas aktivitātes gan klātienē, gan tiešsaistē)**
 - ▶ Nodarbības par medijpratību (41/157)
- ▶ **Kāds atbalsts vēl būtu nepieciešams skolu bibliotekāriem saistībā ar medijpratību? (nodarbības, materiāli, zināšanas utt.)**
 - ▶ Materiāli, resursi, informatīvs atbalsts (60/130)

- ▶ Dalāties viltus ziņu atpazīšanas pieredzē;
- ▶ Nodarbības sākumskolas skolēniem par to, ka ne viss, kas attēlots grāmatā, atbilst īstenībai, un par to, ka uz daudziem notikumiem var paraudzīties no dažādiem skatu punktiem, izvērtējot dažādus viedokļus;
- ▶ Medijpratības zināšanas tiek izmantotas skolas avīzes veidošanā;
- ▶ Darba lapas, lai skolēni iepazītu citu paradumus. Pēc tam diskusijas par to kā ikdienā tiek patērēti sociālie tīkli un tas, kādu informāciju tajā pasniedz;
- ▶ Tēma par pasaules ekoloģiju tika ņemta apspriešanai. 10. klases skolēni meklēja informāciju dažādās tīmekļa vietnēs. Pēc tam viņi analizēja, kur viņi meklēja šo informāciju un kurā informācija bija patiesa vai nepatiesa. Kuros rakstos bija reklāmas un kuros ne.

Padomi veiksmīgam startam

Kā domāt par pieeju?

- ▶ Svarīga ir sasaiste ar aktuālām tēmām. Pieaugušajiem – finanses, aktuālie notikumi; bērniem, jauniešiem – sociālie tīkli, izklaides temati, arī nopietnāki, bet vienkāršoti temati;
- ▶ Mācīties kopā. Nebaidīties no iespējamās zināšanu nepietiekamības, bet ļaut mācīšanos padarīt par abpusēju pieredzi;
- ▶ Izrunāt gaidas pirms nodarbības, izdarīt secinājumus – pēc;
- ▶ Iesaistīt medijpratības jautājumus citos mācību priekšmetos;
- ▶ Satura veidošana veicina izpratni – gan skolēniem, gan skolotājiem;
- ▶ Raisiet cieņpilnas diskusijas ar audzēkņiem un kolēģiem;
- ▶ Jaunieši–jauniešiem;
- ▶ No pamatzināšanām pie padziļinātas tēmu izpētes.

Nodarbību idejas – «ietērpjiet» medijpratību jau pazīstamajā

- ▶ «Klusie telefoni» vārdos vai vizuāli – par informācijas sagrozīšanu un pirmavota nozīmību;
- ▶ Bibliotekāra iemaņas, meklējot atbildes un to pielietošana praktiski;
- ▶ Realitātes konstruēšana ziņās, apskatot virsrakstus vai attēlus;
- ▶ Pieraksti un analizē savus mediju patēriņa paradumus;
- ▶ Savstarpējās intervijas kā lomu spēles par mediju darbu;
- ▶ Izpēte par noteiktām tēmām skolā pieejamos resursos – cik ātri un kvalitatīvi var atrast? Kā meklē?
- ▶ Pazīstama stāsta sagrozīšana kā mācība par objektivitātes nozīmi.
- ▶ Viltus foto, viltus ziņu atpazīšana.

(Media4Change materiāls «I was told»; UNESCO)

Kur sākt? Resursi!

- ▶ <https://drossinternets.lv/lv/info/medijpratiba>
- ▶ <https://www.km.gov.lv/lv/medijpratiba>
- ▶ <https://www.lsm.lv/zinas/medijpratiba/>
- ▶ Dr.sc.comm. Klinta Ločmele: «Datpratība ikdienai»
- ▶ Izdevums «Ceļojums medijpratībā» (lasamkoks.lv)
- ▶ LNB semināru prezentācijas
- ▶ Skola 2030
- ▶ UNESCO «THINK CRITICALLY, CLICK WISELY»
- ▶ «Medijpratība Somijā»

PALDIES!

Ilustrācijas: www.pixabay.com/users/webtechexperts

L N B

L A T V I J A S
N A C I O N Ā L Ā
B I B L I O T Ē K A